

Miroslav Búran

Väzenie
Dúfat'

M i r o s l a v B ú r a n

V ä z e n i e D ú f a t ’

Vydavateľ Richard Lunter – KICOM

Text: Miroslav Búran
Ilustrácie na obálke a v texte: Ľudmila Pilná

Vydavateľ: Richard Lunter – KICOM
Telgárt 16, 976 73, IČO: 33826781

Objednávky: www.knihanaj.sk
info@knihanaj.sk

Vydanie prvé, rok 2019

ISBN 978-80-89780-27-3

Vyšlo s podporou Literárneho fondu

© Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná, kopírovaná bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv.

„Ďakujem všetkým,
ktorí akokoľvek prispeli ku vzniku tohto diela ...“

„Venované starým rodičom ...“

Autor

1. kapitola

„Dávaj pozor!“ zvolala matka a zmrazila Emu pohľadom. No tá ju nevnímala. Spolu s ďalšími deťmi pobehovali hore-dolu po dvore. Neuvedomovali si, že voda v kotline hlasno bubnovala a mohutnejúcou silou odtlačala slabnúcu pokrievku, ktorá jej už nevládala vzdorovať.

Dvojmetráková sviňa nehybne ležala a z papule jej vytekal pramienok krvi. Mala to úspešne za sebou.

Chlapi sa tmolili po dvore a hlučne debatovali. Štefan sa oháňal fľašou a lahodná slivovica mizla v smädných hrdlách pomocníkov.

Keď sa však starý Roman rozrozprával o krásnej židovke Estere, všetci naraz stíchli.

„Ach, Ester,“ povzdychol si a rozžiarili sa mu oči.

„No tak, strýko, veď sa neondejte a hovorte! Aká bola?“ pobádal ho Štefan.

Starec sa prihlúplo usmial a požmolil v ruke prázdny štamperlík.

„Voľáko mi vyschlo v hrdle,“ zazubil sa.

„Jáj, u Suchánkov...“ zasmial sa pán domu a pohotovo mu dolial.

Starec si k pálenke najskôr privoňal a potom ju nacvičeným pohybom vypil na ex.

„Tak už hovorte, ujo,“ posmeľovali ho chlapi.

„Tá moja Ester mala vlasy tmavé ako kolomaž,“ zasní sa.

„A šušku mala tiež takú?“ zvolal jeden z chlapov a hlasno sa zarehotal.

„Čuš!“ zahriakol ho druhý.

Roman si ich nevšímal a ďalej farbisto opisoval svoj ideál.

„Ach tie oči...tie oči...oči mala najuhrančivejšie v okolí. Nenadarmo o nej stará Božková povedala, že je bosorka.“

„Aj vás nimi uhranula, čo? Preto ste sa neoženili, strýko! Bola to bosorka!“ vykrikoval ktosi.

„Trt makový bosorka, svätica to bola!“ zahriakol ho starec.

„Pokožku mala bielu ako prvý sneh a pery sladké ako truskavce.

„To musela byť mašina!“

„Chlapi, no tak, nevyrušujte a nechajte strýka rozprávať,“ zaprosil Štefan a naliať mu ďalší pohárik.

„Esterka mala veľmi jemné prsty a ako krásne vedela hrať na klavíri. Chcel som si ju zobrať za ženu, no nemal som peniaze.“

„A potom? Čo bolo potom?“

„Ona kvôli mne odišla z domu. Chceli sme spolu ujsť a nájsť si robotu...nestihli sme...“ dodal smutne.

„Čo sa stalo?“ zvolal ktosi.

„Chlapci moji, vojna sa stala, vojna veru a tie gardistické svine nás chytili a poslali Ester do koncentráku. Viac som o nej nepočul,“ dodal starký a v očiach sa mu zaleskli slzy.

„A inú ste si čože nezobrali? Vari tu nebolo dosť pekných žien?“ doberal si ho Štefan.

„Ej veru, bolo, aj mali záujem, ale žiadna z nich nebola Ester. Tak som ostal sám ako kôl v plote,“ dodal smutne a naznačil, aby mu doliali.

„Voda už vrie, no tak, chlapi, čo je s vami?!“ skríkla pani domu. Všetci sa ako na povel postavili.

„Podme na to! Jano, ty budeš nosiť vodu a vy štyria budete škohliť,“ povedal mäsiar.

„A ty čo im toľko nalievaš? Takto nič neurobia!“ hrešila Betka Štefana, no ten sa len uškrnul a naliať ďalšiu rundu.

„Chlapi, ešte tento a ideme na to.“

Napriek tomu, že pracoval ako stolár, vyznal sa aj v mäsiarskom remesle, a tak nemal problém zabíjačku zorganizovať.

vat'. Pozval si kmotrovcov a priateľov a išlo sa na to. Nemal rád strieľanie. Bol zástancom starého spôsobu zabíjania. Pekne úderom sekery do temena zvieraťa. Grif, ktorý si vyžaduje určitú zručnosť a Štefanovi táto danosť nechýbala, keďže sa stále kúrilo len tuhým palivom a rúbanie dreva patrilo ku každodennej rutine. Presnosť mal jednoducho v sebe. Narodil sa s ňou. A dennodennou rutinou ju priviedol takmer do dokonalosti.

„Hej, Jano, môžeš!“ zakričal Štefan a dal tak bratancovi z matkinej strany znamenie, aby nabral vriacu vodu. Jano nabral prvé vedro vody a rezkým krokom ho odniesol chlapom, ktorí mali sviňu škohliť.

Dvanásťročnej Eme sa zunovalo naháňať sa s menšími deckami. Prikmotrila sa ku kotlinám a pozorovala okolité dianie. Tmavohnedé kučery jej padali do očí, tak sa ich drobnými rukami snažila odhrnúť, ale zakaždým sa vrátili späť. Tak veľmi ju hnevali jej vlasy. Prečo práve ona ich má také nepoddajné? Čo len by za to dala, keby boli rovné ako má susedovie Zdena.

„Chceš si to vyskúšať?“ oslovil Emu Jano a ukázal na drevenú naberačku. Zvedavé dievča ani na chvíľu nezaváhalo, schytilo ju a pohotovo prelievalo vriacu vodu do vedra. Akoby to robievalo odjakživa. Jano vodu potom iba odniesol chlapom a pokiaľ Ema naliala ďalšie vedro, mohol si pokojne zapáliť cigaretu.

„Hej, Jano, kde si s tou vodou?!“ zreval ktosi. Jano pokojne šľukoval, a pokiaľ sa stihol čo i len pohnúť, Ema schytila plné vedro a rozbehla sa k chlapom.

„Pomaly, nebež!“ zreval Štefan, ale ona ho nevnímala.

Urobila niekoľko rýchlych krokov. Nevšimla si porozhádzované polienka, pravou nohou nešťastne zavadila o poleno a zletela na zem. Mala šťastie v nešťastí. Vriaca voda jej len o kúsok minula tvár, ale zasiahla takmer celú nohu. Diev-

ča zostalo ležať na zemi a revalo od bolesti. Ruch na dvore na moment zastal. Všetky oči sa upriamili na zranené dieťa. Štefan odhodil všetko, čo mal v rukách a utekal ratovať dcéru. Z domu medzitým vybehli všetky ženy a od ľaku začali bedákať.

„Rýchlo! Studenú vodu!“ skríkol otec a vrátil sa s Emou v náručí do domu. Matka ju opatrne položila do vane a pustila studenú vodu. Potom zobrala nožnice a rozstrihla jej nohavice, aby sa presvedčila, či sa na ne neprilepila koža. Našťastie nie. Opatrne ich z nej stiahla a preniesla ju do izby.

Ema sa hodnú chvíľu metala od bolesti, absolútne nevnímala svoje okolie. Až keď po polhodine bolesť ustúpila, uvedomila si, že sedí v izbe bez nohavíc. Zahanbila sa a chcela stiahnuť nohy k sebe, ale pálivá bolesť jej to nedovolila. Kožu na stehne mala silno začervenanú a pomaly sa jej začali tvoriť pľuzgiere.

„Dievčisko nešťastné, vždy musíš niečo vyviešť!“ kárala ju matka, ale bola rada, že sa nič horšie nestalo. Studenými obkladmi jej chladila popálené miesto a dúfala, že tam nezostane veľká jazva. Lenže sa mýlila.

Dvanásťročnú Emu pomerne dlho trápila popálená noha a navyše sa veľmi zle zhojila. Od pravého stehna až po koleno jej ostala škaredá jazva. Lekárka vtedy skonštatovala, že utrpela popáleninu druhého stupňa, ale že by sa to malo normálne zahojiť. Nezahojilo sa. Pre dospelého človeka to nebolo nič tragické, ale dievčaťu v puberte sa takmer zrútil svet. Dospievala a zrazu sa začala hanbiť za svoje telo. Prestala nosiť sukne a šaty. Jediné, v čom sa dobre cítila, boli nohavice. Hanbila sa prezliekať pred spolužiačkami v škole. Prosila učiteľa, či by nemohla cvičiť v teplákoch, lenže pre nadmieru angažovaného komunistu, neexistovali žiadne výnimky, len ospravedlnenia od rodičov. Preto chtiac-nechtiac si musela obliecť biele tielko a modré nohavičky, aby nevyč-

nievala z radu. Vtedy sa prvý raz v živote stretla s opovrhnutím. Na tie pohľady v živote nezabudne. Ako sa spolužiačky Jana a Zuza smiali a ukazovali na ňu prstom. Znenávidela dievčatá. Kamarátila sa výlučne s chlapcami, a tak ju v škole začali volať „chlapčenský pupok“. Dost' dlho ju to škrelo, ale časom si na tú prezývku zvykla. Pred rovesníkami bola vlastne o krok vpred, pretože perfektne poznala každého chalana a oni poznali ju. To, čo jej spolužiačky ešte len mali zistiť, ona už dávno vedela. Vtedy ani len netušila, že o niekoľko rokov neskôr bude všetko inak. Stačilo jej, že chalani boli iní ako dievčatá, nežiarlili a nesúdili ju podľa výzoru, ale brali ju takú, aká bola. Aby ešte väčšmi umocnila svoj chlapčenský vzhľad, nechala si ostrihať dlhé kučery. V bratovej čiapke vyzerala celkom ako chalan. Druhý stupeň základnej školy ukončila so samými jednotkami. Zo súrodencov sa učila najlepšie. Už vtedy jej učarovalo čítanie kníh, ktoré sa pre ňu stalo vášňou a sprevádzalo ju celým životom. Bola iná ako ostatní rovesníci. Viac zahĺbená do seba. Prečítala všetko, čo jej prišlo pod ruky. Od detektívok cez ženské romány, divadelné hry, až po poéziu. V škole mala najradšej matematiku, a tak sa rozhodla ísť študovať na strednú ekonomickú školu. Obaja rodičia pracovali v štátnom drevárskom podniku. Ema sa preto starala o troch mladších súrodencov a musela pomáhať s hospodárstvom. Niekedy bolo treba nakrmiť hydinu a kravy, inokedy zasa podojiť a odnieť mlieko do susedov. Rodičia boli prísni, ale spravodliví. Otec si občas vypil a vtedy býval na deti o niečo milší než zvyčajne. V tej chvíli by im zniesol aj modré z neba. Matka ho za to vždy kárala, ale on sa iba usmial, zobral do rúk akordeón a hral. Miloval hranie a spev a trocha ho škrelo, že žiadne z detí nešlo v jeho stopách. Aj sa mu zdalo, že najstaršia Ema má talent, ale o hranie nejavila záujem a nasilu ju nútiť nechcel. Rodičom sa Emin výber školy nepozdával. Ekonomická škola sídlila v okres-

nom meste vzdialenom šesťdesiat kilometrov od domova, čo sa im zdalo príďaleko. Zvykli si na jej pomoc v domácnosti a tušili, že nebude jednoduché zvládnuť mladšie deti aj rozsiahle hospodárstvo bez jej pomoci. Bolo to náročné obdobie.

Keďže v deviatej triede nemala samé jednotky, musela robiť prijímacie skúšky. Tu sa však opäť prejavila smola, ktorá sa jej začala lepiť na päty. Po skúškach márne hľadala svoje meno medzi prijatými. Dostala list, v ktorom jej oznámili, že neuspela z matematiky. Nechcela tomu uveriť, bola si stopercentne istá, že všetky príklady vypočítala správne. Napriek svojmu presvedčeniu musela absolvovať opravnú skúšku z matematiky. Tak veľmi sa túžila na školu dostať. Príklady boli veľmi podobné tým z prvej písomky a opäť ich poľahky zvládla. Tento raz si ich, ale pre istotu prerátala až trikrát za sebou. Vždy jej našťastie vyšiel rovnaký výsledok, bola teda spokojná, no nezostávalo jej nič iné, iba čakať. Mala pocit, že im tá oprava písomiiek trvá celú večnosť. Výsledky nie a nie prísť. Až o dva týždne jej konečne prišiel list, v ktorom stálo, že skúšku z matematiky urobila na výbornú a je prijatá. Ema priam zvéyskla od radosti a objala dojatú mamu. Až neskôr sa dozvedela, že jej prvý raz ukrivdili. Aj prvú písomku napísala na výbornú, len si ju nejakým nedopatrením pomýlili s jej menovkyňou Evou, ktorá zhodou okolností neuspela z matematiky. Napokon musela aj ona absolvovať opravný termín. Emu to veľmi škrelo, bola nahnevaná na nezodpovedných pracovníkov školy. Tešilo ju aspoň to, že pravda napokon vyšla najavo, aj keď jej to bolo prď platné.

Keď začala študovať na strednej škole, pribudlo jej učenie. Do toho ešte súrodenci a práca okolo domu. Keď spolužiačky hromžili na školu, že sa im nechce učiť, presviedčala ich, že je to oveľa lepšie než pásť husi či dojiť kravy. Vtedy na ňu pozerali ako na mimozemšťana, ale taký bol život na kopaniciach. Nemali ani televízor. Mali iba tranzistorové rádio a boli radi,

že aspoň čosi im doma vyhráva. Ema sa postupne menila. Musela sa prispôbiť, keďže namiesto chalanskej partie bola v triede plnej dievčat. Spočiatku z toho mala hrôzu. Nedokázala si predstaviť, ako vyjde s tridsiatimi babami, keď doteraz mala problém s troma spolužiačkami, ale napodiv to zvládla celkom ľahko. Predsa len rozdiel medzi základnou a strednou školou bol naozaj obrovský, najmä po mentálnej stránke. Dievčatá boli staršie a vyspelejšie, aj keď rivalita medzi nimi samozrejme bola. Ema sa prestala báť žien a stala sa pevnou súčasťou ich komunity. Opeknela. Opäť si nechala porásť vlasy a v priliehavých blúzkach vyzerala žensky. Dokonca sa spolužiačkam zverila so svojim trápením a tie ju presvedčili, aby to nadobro hodila za hlavu. Žiadny posmech ani opovrhovanie sa nekonalo. Mnohým z nich jej bolo ľúto, ale pomôcť jej nevedeli. Plastická chirurgia neexistovala, a ak aj niečo podobné bolo, Ema na to nemala prostriedky. Napokon sa s tým naučila žiť. Už sa jej vôbec necnelo po minisukniach či krátkych šatách. V tom čase boli v móde zvonové nohavice, takže sa nik nečudoval, prečo nenosí šaty, keďže ostatné dievčatá ich nosili tiež.

2. kapitola

Bola sobota, 5.30 ráno. Vonku sa pomaly brieždilo. Pofukoval príjemný jesenný vietor. Farebné lístie sa povalovalo všade po okolí a dodávalo zvláštny nádych inak sivej scenérii. Sedemnáťročný Eugen Bartek spal poctivým študentským spánkom.

„Vstávaj, už je pol šiestej,“ zvolala mama a jemne ním zatriasla. Ani ním nehlo. Mal skutočne tvrdý spánok ako jeho otec.

„Toto si po ňom naozaj zdediť nemusel,“ zašomrала matka a druhý raz ním oveľa silnejšie zalomcovala.

„Čo je, čo sa deje?“ zamrčal ospalo a prevalil sa na druhú stranu postele.

„No tak, vstávaj, ty spachtoš! Otec je už dávno pripravený, o chvíľu vyrážate!“ zvolala nahnevane a zapálila svetlo. Eugen si zakryl oslepené oči a v duchu zakliat. Prečo práve on musí ísť v sobotu ráno do práce, keď všetci jeho spolužiaci spokojne odľukujú? Poslepiacky sa doterigal do kúpeľne a pretrel si zlepené oči. Konečne sa prebral. Vôbec sa mu nechcelo nikam ísť, ale musel. Musel sa prekonať, lebo to už dávnejšie sľúbil otcovi a nechcel ho sklamať. Pustil vodu a vyčistil si zuby. Mokrou rukou si prehrabol dohora trčiacie vlasy a šiel sa obliekať. Otec už hodnú chvíľu nervózne prešľapoval pred domom. Kým sa Eugen vychystal, zapaloval si už tretiu cigaretu.

„Kde si toľko, chceš, aby sme prišli neskoro?“ káral ho otec.

„Prosím ťa, nenervuj sa, veď si vedúci, môžeš prísť, kedy chceš,“ odvetil pokojne Eugen.

„Ja ti dám vedúci, ja ti dám „kedy chceš“! To si kde počul, že si môžem chodiť, kedy chcem, há? Neustále ti opakujem, že práve na toto tamtí hore čakajú!“

„Že prídeš neskoro do roboty?“ hral sa na nechápavého Eugen.

„Už som ti stokrát povedal, že majú na mňa spadnuté. Stačí drobné zaváhanie a idem dolu.“

„Akože kam dolu?“

„Ty počúvaj, nesar ma, Eugen! Dobre vieš, čo tým myslím,“ durdil sa otec.

„Prepáč, iba som žartoval, viem, že by z teba najradšej urobili obyčajného robotníka.“

„A vieš, čo by to pre teba znamenalo?“

„Čo také?“

„Že sa môžeš s výškou navždy rozlúčiť!“

„Ale to je absurdné, kvôli neskorému príchodu také dačo!“

„Absurdné, absurdné, celý tento systém je absurdný, ale nič s tým nezmôžeme, musíme iba poslušne držať hubu a robiť, čo od nás chcú, inak nás to pohltí a zožerie.“

„Ale otec, veď nie sme prasce ani kravy, aby nás niečo zožralo!“

„Veď teba ten humor prejde a pred cudzími ani muk, vieš, že aj steny majú uši!“ vystríhal ho.

„Dobre, dobre, veď už nie som malý chlapec.“

„O tom by sa dalo polemizovať, ale ako povieš, dospelák,“ uškrnul sa otec a odbočil doprava. Vedľajšia cesta viedla priamo pred vstupnú bránu fabriky na výrobu umelých vlákien.

„Otec, a prečo si vlastne nevstúpil do strany?“

„Lebo mám svoje presvedčenie a hrdosť, to si zapamätaj chlapče, keď ťa raz budú k nim lanáriť!“

„Mňa nikdy nedostanú!“ zvolal Eugen a hrdo pozrel otcovi do očí.

„Jeden taký tu už bol a nakoniec aj tak odvisol na háku. Preto viac premýšľaj a menej hovor!“

„Dobre, už som ticho,“ zašomral Eugen a myslel si o tom svoje.

Škoda 1000 prudko pribrzdila a s hlasným kýchnutím strátila dych.

„Doriti, už zasa!“ hromžil otec a ďakoval Bohu, že sa im to stalo tesne pred fabrikou a nie v meste na svetelnej križovatke. Razom by o tom vedeli všetci v robote. Obíde sa bez zbytočného výsmechu.

„Nechcem ťa dráždiť, ale naša škodovka by asi potrebovala do servisu,“ skonštatoval Eugen. „To viem aj bez teba, ty mudrc. Minule som čakal dva mesiace, kým prišli náhradné diely a teraz je to ešte horšie. Nemôžem si dovoliť byť tak dlho bez auta.“

„Prečo bez auta, veď máte firemné, nepožičali by ti?“ mudoval mladý.

„Každý už len na mňa čaká, autá pridelujú iným kádom, tým čo sú v strane, nie odpadlíkom ako ja!“ mávol rukou otec.

Eugen sa zahanbil. Bol nahnevaný sám na seba, že takú hlúpu otázku vôbec vypustil z úst. Myslel si, že otec je na tom v rámci svojej pozície lepšie ako ostatní, ale zjavne nebol. Mal o pár stoviek viac než bežní robotníci, ale nebolo to nič svetoborné. Matka zo svojho učiteľského platu tiež nemohla vyskakovať, ale na bežný život im to stačilo. Mohli si dovoliť kúpiť mu bicykel Favorit a bratovi Esku s prehadzovačkou. Otec pracoval vo fabrike už desať rokov. Vypracoval sa – z údržbára sa stal majstrom, a napokon to dotiahol až na vedúceho zmeny. Bývalý riaditeľ podniku Majtán si vážil jeho pracovitosť a bezúhonnosť, a tak ho postrčil o kúsok vyššie. Kým ešte pracoval, kryl mu chrbát, ale keď sa ho komunisti zbavili, nastali pre Barteka krušné chvíle. Nový riaditeľ bol zásadne proti, aby taký vysoký post zastával človek mimo strany. Báli sa, že bude podporovať protistranícke hnutie, preto si ho chceli poistiť. On však stále odmietal a to ich hnevalo. Situácia bola oveľa vážnejšia, ako si samotný Bartek predstavoval. Nemal potuchy, že je pod dohľadom ŠTB.

Viackrát sa mu zdalo, že ho sledujú. Občas navečer, keď sa prechádzal mestom, videl za sebou ísť neznámych chlapov. Tušil, že sú to oni, ale nepodliehal panike. Veril, že ak je človek slušný a poctivý, nemá sa čoho obávať. Mýlil sa. Strana mala jasné pravidlo:

„*Kto nejde s nami, ide proti nám!*“ a to striktne dodržiavala. Najprv to skúšali jemným prehováraním, ale potom nasledoval nátlak a vydieranie. Nešťítli sa ničoho, ale Bartek starší to zatiaľ nevedel. Ešte stále bol riadnym občanom Československej socialistickej republiky.

Mladý Eugen bol priemerný študent. Vedel, že ak by sa štúdiu venoval naplno, mohol mať s prehľadom jednotky. Bol však spokojný s tým, čo mal. Navyše bol bohómom. Ak sa niekto v tej dobe mohol označiť takým výrazom, bol to jednoznačne Eugen. Uraštený mladík s tmavými uhrančivými očami a výraznými lícnymi kosťami. Výzorom pripomínajúcim Ivana Mistríka pôsobil trocha namyslene. Kto ho však bližšie spoznal, vedel, že je to iba póza. Akýsi ochranný mechanizmus, ktorým sa bránil proti vplyvom vtedajšej doby. Nemal rád spartakiádu, ani lampiónový sprievod. Radšej si doma brnkal na gitare a skladal básne. Odmalička túžil hrať v kapele. Páčili sa mu Led Zeppelin, Deep Purple a Pink Floyd. Niekde od kamarátov sa dopyčul, že spevák Led Zeppelin, Robert Plant, kvôli hudobnej kariére prestal študovať na strednej škole, a tak ani on škole neprikladal veľký význam. Chcel ju dokončiť najmä kvôli rodičom. Nemal síce rockovo zafarbený hlas, mal hlbší barytón, ale osobne mu to vôbec neprekážalo. Hlavne, že si mohol kedykoľvek zahrať a zaspievať. Miloval hudbu a snažil sa počúvať všetko, čo sa k nemu spoza železnej opony dostalo. Situácia sa však stále zhoršovala, lebo predstavitelia vládnucej strany sa rozhodli rázne zakročiť voči vplyvom západného imperializmu. Vyдали ustanovenie, že každý podporovateľ či sympatizant zaká-

zanej propagandy bude tvrdo trestaný. Eugen o ničom takom nepočul. Bol tretiak na strednej škole a nejaký systém mal úplne v paži. Otec mu neustále vtíkal do hlavy, nech radšej ustúpi a vyhne sa konfliktu, než by sa mal dostať do maléru. No on sa nerád vzdával bez boja. Už odmalička sa v ňom prejavovala tvrdohlavosť. Ako dieťa nevedel prehrávať. Stačilo, ak ho brat porazil v kockách, od nervov ich chytil a zahodil tak, že ich už viacej nenašli. Radšej nehral, než by mal prehrať. V dospievajúcom veku ho to prešlo, ale hlboko vnútri v ňom stále driemal tvrdohlavý baran. Ako väčšine mladých ľudí sa mu na brigády chodiť nechcelo, ale ako väčšina mladých ľudí na brigády chodiť musel.

„Práca šľachtí človeka!“ hovorili heslá a naivní rojkovia im verili. Ale Eugen si o tom myslel svoje. Brigádničili zväčša na roľníckych družstvách alebo chodievali do Čiech na chmeľ. Niežeby bol Eugen nejaký lenivec či povaľač, to nie, len sa mu bridilo nasledovať nalinkované príkazy. Bol jednoducho rebel. Popri všetkých nevýhodách mali družstevné brigády aj zopár výhod. Jednou z nich bolo, že sa tam dali stretnúť pekné brigádničky a ten čas potom hneď lepšie ubiehal. Občas sa niektorým mládežníkom pritrafilo, že ich predsa pozval na družstevnú zábavu, a to už bola na tú dobu udalosť! Lenže Eugen sa takýmto akciám najradšej oblúkom vyhol. Už len predstava folklórnej skupiny z Hornej-Dolnej v ňom vzbudzovala odpor. Vnímal hudbu inak ako väčšina družstevných pohlavárov. Namiesto lacných popevkov si radšej vypočul pieseň „*Stairwai to Heaven*“ od Led Zeppe-
lin. Tú platňu mu tajne zohnal kamarát Jožo mesiac predtým, než spolu s rodičmi emigrovali do Británie. V ušiach mu znela gitara a Plantov ostrý hlas rezal ako žiletka. Spomenul si na Jožu, ktorý bol o dva roky starší a oveľa odvážnejší ako on. Nebál sa nikoho a ničoho, no jediná vec, ktorá ho desila, bola základná vojenská služba. Bol hudobník a odmietal

akékoľvek zbrane. Predstava vojenskej služby mu naháňala hrôzu, a tak sa snažil zohnať si modrú knižku. Istú dobu sa hral na psychicky chorého, ale prvotriedni lekári z východného bloku ho uznali spôsobilým, a tak bol odvedený. Týždeň predtým, ako mu prišiel povolávací rozkaz, emigroval. Nik ho teda na poštu neprišiel prevziať. A keď sa v kasárňach dožadovali vojaka Žemľu, ktosi vzadu zvolal, že emigroval. Začul to veliteľ roty. Od hnevu celý očervenel a silou-mocou sa dožadoval toho, kto to povedal. Nikto sa však dobrovoľne neprihlásil, tak museli celý zvyšok dňa pochodovať na nástupisku brigády.

Jožo s rodinou to bez znalosti jazyka v Británii nemali ľahké, ale aspoň boli slobodní, a to jediné ich držalo nad vodou. Po čase, keď si on aj rodičia našli prácu a trocha sa udomácnili, napísal Eugenovi list. V ňom celkom farbisto popisoval, aký je život v Londýne. Že „Zeppeliní“ sa tam dajú kúpiť takmer v každom obchode, a že čoskoro im vyjde nová doska. K tomu nezabudol dodať, aký skvelý je život na Západe, a že domov sa určite už nikdy nevráti. Keď tento list písal, nenapadlo mu, že sa ku nemu nedostane a spôsobí mu ním iba veľké nepríjemnosti.

Eugen o ničom netušil, tak nemal žiaden dôvod na znepokojenie. V hlave mu vírili myšlienky na vlastnú skupinu.

Gitaru a spev mal, chýbali len bicie, basa a klávesy. Vlastne bez kláves by sa pokojne obišiel, hlavne nech nájde bubeníka a basgitaristu. Premýšľal, ako takých hudobníkov nájsť, keď mu v hlave skrsol nápad. Držal sa starého hesla: „Za všetkým hľadáž ženu!“ Keďže v triede bolo z tridsiatich žiakov dvadsať dievčat, napadlo mu, že to musí využiť. Poprosil milé slečny, aby sa popýtali svojich priateľov i známych, a to by v tom bol čert, aby nejakých schopných inštrumentalistov ne našiel. Netrvalo dlho a prihlásili sa mu dvaja basgitaristi – jeden bubeník a jeden vyštudovaný klavirista. Posledný meno-

vaný mu prišiel vhod, lebo on sám notám veľmi nerozumel. Tak sa nazdával, že im konečne príde na kobyľku. Z jedného basgitaristu urobil klasického gitaristu a mohlo sa ísť na vec. Keď sa ho však noví kolegovia v kapele spýtali, čo budú hrať, nemal celkom presvedčivú odpoveď, lebo ani sám nevedel, čo to bude. Nechcel pred nimi hneď prvý deň vyzerat' ako idiot, a tak vyhlásil, že budú hrať rock, a že preferuje výlučne vlastnú tvorbu. Týmto ich teda vyzýva, aby priniesli svoje nápady. Kolegom sa to zjavne pozdávalo, lebo o tri týždne už mali naskúšané tri pesničky a spoločne pracovali na ďalších dvoch. Boli stále na začiatku, ale už tu bolo zrejmé, že im to spolu „ladí“ aj po ľudskej stránke. Sadli si, čo v ich hudbe bolo cítiť. Pod Eugenovým vodcovským vplyvom sa rozhodli hrať klasickú rockovú, teda v tom čase takzvanú „bigbítovú muziku“. Nebolo to nič zložité, hudba bola založená zhruba na štyroch akordoch a hlavná myšlienka sa umiestňovala do chytľavého refrénu. Chýbal im ešte názov kapely. Dlhو sa na ňom nevedeli zhodnúť, až sa napokon nazvali „Hrdzavé ponožky“. Chceli byť originálni, tak aj boli. Síce sa každý čudoval, ako môžu byť ponožky hrdzavé, keď nie sú zo železa, ale práve o to im šlo. Väčší problém ako skladanie hudby im robilo písanie textov. Do úlohy hlavného textára sa vpassoval Eugen, no nie všetci členovia kapely s tým súhlasili. Jeden z jeho refrénov znel:

*„Pod' so mnou, ja pôjdem s tebou,
budeme sa ukrývať,
nad mračnami zbadáš nebo
prvý, druhý, tretíkrát.“*

Najväčšie námietky mal klavirista Róbert. Inklinoval ku klasike, preto Eugena tlačil do náročnejších, vážnych textov, s ktorými sa zas nedokázal stotožniť on. Celé to vyústilo do

masívneho konfliktu, v ktorom sa dvaja členovia postavili na Eugenovu a jeden na Róbertovu stranu. Tu sa opäť raz prejavila Eugenova neústupčivá náтура a právom zakladajúceho člena Róberta zo skupiny bez milosti vyhodil. Gitaristovi, ktorý stál na strane Robadal na výber: buď bude hrať to, čo chce on, alebo nech z kapely odíde. Neodišiel. Bol rád, že má s kým hrať a texty až tak veľmi neriešil. Iba mu vtedy bolo Roba ľúto, preto sa postavil na jeho stranu. Neskôr to oľutoval. Eugen bol spokojný, hralo a cvičilo sa ďalej. Veľa možností na predvádzanie sa nebolo. Keď premýšľali, kde budú mať prvý koncert, dlho nevedeli na nič prísť. Až sa napokon zhodli, že to skúsia v miestnom klube mládeže. Eugenova matka sa poznala s chlapíkom zo školy, ktorý klub viedol a dohodli sa na termíne o piatej popoludní. Zabudli však na jeden dôležitý fakt, že v tom čase bývali zábavy takzvané „Čaje o piatej“, na ktoré sa chodili mladí baviť, a tak namiesto plného klubu ich videlo asi desať – pätnásť ľudí, z ktorých bola väčšina nimi pozvaných priateľov. Bolo to fiasko, ale nebrali to vôbec tragicky. Aj keď samozrejme ich to škrelo, ale vedeli, že všetky začiatky sú ťažké.

„Srať na to, veď ani „Zeppelinov“ vraj zo začiatku nechceli hrať a pozrite sa, kde sú teraz!“ povzbudzoval ich Eugen.

„Kdeže to sú?“ podpichol ho basgitarista.

„Na výslní, aha, tamto žiaria,“ ukázal na ohnivé slnko a hlasno sa zaradoval. Tým bolo všetko povedané a išlo sa ďalej.